

Eğitimde Çoklu Mantık Kurgusu ve Kitlelere Yansıtılması: Yöntemsel Bir Bakış

İskender Hakkı Sarıgöz

iskender@gazi.edu.tr

Özet

Eğitim dünyada en çok tartışılan genel terimlerden biridir. Eğitimin amacı iyiye doğru değişim sağlamaktır. Eğitim kaynaklarının ve çağdaş yöntemlerin eşit dağılımı hala irdelenen bir konudur. Bu tartışmanın ana teması her öğrenciye ulaştırılması gereken bu nitelikli eğitimin akademik kurgulanması üzerinedir.

Anahtar kelimeler: eğitim, eşitlik, demokrasi, çağdaş öğretim yaklaşımları, yöntemleri ve teknikleri

Abstract

Education is among the most discussed umbrella terms in the world. It is about changing for better. Nevertheless the democratic distribution of resources and methodology to deliver education is still a controversial issue. This discussion focuses on the academical design of the contemporary methodology that should be delivered to all.

Keywords: education, equal opportunity, democracy, contemporary approaches, methods, and techniques of education,

Giriş

Eğitim beklide tüm sözlüklerdeki en etkili kelimelerdendir. Tüm dünya insanları üzerinde olumlu değişime neden olan ve onların daha iyiye ve doğruya olan yolculuğundaki en önemli araçtır. Eğitimin gelecekteki niteliği ve ideal öğretim koşul ve kaynaklarının demokratik olarak tüm kitlelere dağılımı evrensel olarak henüz tartışma konusudur.

Eğitimde eşitlik, yalnızca eldeki maddi kaynakların eğitim gereksinimleri olanlara eşit dağılımı olarak algılanamaz. Nitelik, yani akademik olarak en iyi eğitimin de eşit dağılımı tartışılmalıdır. Zeka türlerinin ayrışımına göre öğrencilerin algılanması ve eğitimin her türlü zeka profilindeki öğrenciyi kabul edecek biçimde tasarlanması ve bu tasarımın tüm dünyada tabana yayılması düşünölmelidir. Bütün bu tartışmalar elbette bir çok açıdan alt tartışmaları

gerektirir. Üstelik bu tartışmalar hiçbir şekilde kısaca ele alınıp, çabuk yoldan ve tek elden sonuçlandırılmaz. Ayrıca eğitime getirilen çağdaş yorumlar, aşırı detaylı, kalabalık okullara uygulanamaz, kaynak yetmez gibi nedenler ileri sürülerek göz ardı edilmemelidir.

Bu tartışma üretilebilen en nitelikli çağdaş eğitim yaklaşımlarının tüm kitlelere dağılımının gerekliliğini vurgulamaktadır. Tartışmanın ana teması ise herkese ulaştırılması gereken bu nitelikli eğitimin akademik kurgulanması hakkındadır. Buradaki bakış açısının üç ana bölümü vardır. Bunlar; her birisi bir öncekinin içinde olmak üzere; öğretim yaklaşımı, öğretim yöntemleri ve programları, ve bunların sınıftaki yansıması olan öğretim teknikleridir. Bu sistemin çoklu mantığa göre yeniden yorumlanması gerekir.

Öğretim Yaklaşımı

Kitlelere akademik olarak en nitelikli eğitimi yaygınlaştırmayı gözetecek temel sistem Öğretim Yaklaşımıdır. Bu olgu işe başlarken tasarlanacak en genel ve önemli aşamadır. Bu yapıda, burada sözü edilen veya edilmeyen, ama eşitlik kavramının bütünlüğünü oluşturan tüm eşitliklere ek olarak 'akademik yaklaşımda' eşitlik ögesi vurgulanmalıdır. Bu tür tartışmalarda Bilişselciliğin eğitime 'beyin odaklı' öğretim yönünde katkılarını kesinlikle belirtmeliyiz. Bu devrim, birden eğitim – beyin - değişim üçgeninin sınırlarını genişletmiştir. Artık eğitim malzemeleri ve uygulamaları Bilişsel Psikoloji'yi göz ardı etmemektedir. Gene de bu anlamda gelişim ve değişim devam etmiş ve Oluşturmacı Yaklaşım eğitimin tüm bireylere ulaştırılması ve onların öğretimi daha iyi algılayabilmeleri için belirgin olarak sahneye çıkmıştır. Buna göre öğrencinin kişisel özelliklerinin ve kişisel ediniminin ve dünya bilgisinin dikkate alınması çok gereklidir; çünkü bilgi kişisel olarak algılandığında ve oluşturulduğunda birey için anlam kazanmaktadır. Oluşturmacı Yaklaşım, eğitime getirdiği iş yükü ve çok katmanlı ve boyutlu yapısı ile, zor ve yaygınlaştırmaz gibi eleştiriler olsa da eğitimin hem bilimsel geleceği hem de demokratik idealleri için vazgeçilemez bir olgudur. Aynı zamanda biyolojik ve nörolojik çalışmalar da dahil olmak üzere, eğitimi değiştiren ve geliştiren çok boyutlu akademik teorilerin ortaya çıkmasını desteklemektedir.

Öğretim tasarımı evrensel, devamlı değişen ve gelişen esnek bir oluşturmacı zekâ gerektirir. Yapısalcı görüşten Bilişsel görüşe ve şu anda da Oluşturmacı görüşe geçilmesi gerektiği çok açık biçimde tartışıldığı halde, genelde bu henüz tam olarak algılanamamış ve tartışma süreci devam etmektedir. Oysa eğitim ve öğretimin değişime uyum sağlayabilmesi için şu an çok boyutlu ve bunun gerektirdiği disiplinler arası çok mantıklı bir etkileşime

ihtiyacı vardır. Değişimin zor ve çok kaynak gerektiren bir olgu olduğu inkar edilemez, ancak bu değişimi engellememelidir.

Bu bağlamda ana disiplin olarak “eğitim”, alt disiplinler, yan disiplinler, çeşitli yönetsel akımlar, sosyal akımlar ve henüz tartışılmakta olan ya da henüz pek irdelenmemiş diğer bazı boyutlar içeren bir olgu olarak algılanmalıdır. Eğitimde, Öğretim Yaklaşımı’nı belirleme çok fazla disiplinin eş vücutlu çalıştığı bir organizma ve karmaşık bir zeka ile gerçekleşebilir.

Eğitimde “politika belirleme”, eğitimin demokratik idealleri açısından önemli bir işlemdir. Her zaman vurgulandığı gibi gerçek değişim zor bir süreçtir. Geçiş süreci, uygulama, uygulayıcılar ve ders malzemeleri üretimi açısından oldukça karmaşık bir tasarım gerektirir. Cevaplanacak bir çok soru vardır. Değişim neden gereklidir, neler değişecektir, ne kadar süre için geçerli olabilir? Değişim nasıl eleştirilecektir? Bu nedenle, Değişim Yönetimi Kurgulanması hayati önem taşımaktadır. Toplam Kalite Yönetimi ve olanak dahilinde ise Sıfır Hata Yönetimi ilkeleri bu bağlamda öne çıkmalıdır. Toplam Kalite Yönetimi, her hangi bir sistemin tüm elemanları kalite kurgusuna katılmaz ise sistemin hata vereceğini bize hatırlatır. Sistemde kalite çemberi kesinlikle kurulmalıdır. Ayrıca sıfır hata hedefi de hayal değildir göz ardı edilmemelidir.

Öğretim Programları ve Yöntemleri

En geniş bakış açısı olan Öğretim Yaklaşımı, her alt disiplin veya program için kullanılacak öğretim Yöntem’inin özünü, akademik politikasını ve felsefesini belirler. Öğretim programlarında kullanılacak yöntemlerin tasarlanması için önemli gereklilikler vardır. Ar-ge, sistem mühendisliği, sistem geliştirme ve eğitim idaresi gibi karmaşık yaklaşımlar başlıcalarıdır. Eğitim ve içerdiği öğretim programları ve yöntemleri bu etmenlerin katkısı ile gelişmiş bir proje mantığı ile tasarlanmalıdır. Projenin her parçası ve basamağı, tüm yönetimi, her parçada kimlerin çalışacağı şeffaf bir biçimde tüm akademisyenler, uzmanlar ve pratisyenlerin katılımı ile tasarlanmalı ve yönetilmelidir. Sadece alan ilgilileri değil Psikoloji, Sosyoloji, İstatistik ve Yönetim Bilimleri gibi diğer alanlardan da uzmanlar kesinlikle sistemi etkilemelidir. Sistemin ayrı ayrı tüm parçalarının amacı ve sonucu baştan akademik ve uygulama ölçütleri içerisinde belirlenmelidir. Tüm süreç ürün odaklı ve gerçekçi zaman dilimlerine bölünmeli, aynı zamanda hem sistem içi hem sistem dışı denetime tabi tutulmalıdır. Dış kalite denetimi hür ve yaptırım gücüne sahip olmalıdır. Tasarımcılar, tasarlanan sistem, tüm ders malzemeleri ve altyapı eleştiriye açık tutulmalıdır. Sistemin kurulabilmesi için gereken mali program paralel olarak tasarlanmalı ve kaynaklar

sağlanmalıdır. Bunun içinde çalışan tüm uzmanların ve elemanların ücretleri, masraflar, teknolojik ve grafik hizmetler, taşeronluk hizmetleri ve diğer giderler doğal olarak yer alır. Burada tartışılan tasarımlar gerekli maddi kaynak ayrılmadan sağlıklı olarak üretilemez. Ayrıca bu süreç aceleye getirilemez.

Burada iki tartışma konusu vardır. Bunlar tüm Öğretim Yöntemlerinin en ileri düzeyde tasarlanması ve kitlelere ulaştırılmasıdır. Öğretim Programları ve Yöntemleri zincirin en kuvvetli ve zayıf halkasına göre nasıl planlanmalıdır? Son yıllarda iyice ön plana çıkan dezavantajlı gruplar için ne yapılabilir? Bunlara kalabalık sınıflar, öğretmeni olmayan sınıflar, kaynakları yetersiz okullar ya da gelir düzeyi düşük kesimler dahil olabilir. Çıkan akademik krizler nasıl yönetilecektir? İşte bu bağlamda burada önerilen çoklu mantık içeren yaklaşım ve gerektirdiği kurgulama iyice önem kazanacaktır. Sihirli çözümler yoktur ve süreç çok karmaşıktır ve çoklu doğrular vardır.

Altyapı kurgusunu 'uygulama' takip eder; bu bağlamda ayrımına varılacak konuların listesi çok uzundur. Programlar ve ders planı düzeyine geldiğimizde, Oluşturmacı Yaklaşım ve Kuantum Öğretiminin getirileri akademik içeriğe kesinlikle yansıtılmalıdır. Bu bakış, artık makro düzeyde tekrar yapılandırılması ya da tekrar tanımlanması gereken Bilişsel Yaklaşım'ın ileri boyutu olarak da algılanabilir. Yukarıda tartışıldığı gibi Oluşturmacı Yaklaşım öğrenenlerin bilgiyi kendisi için oluşturmasına odaklanır. Başka bir deyişle kişi öğrendikçe kendisi için bireysel ve sosyal olarak gerçeği oluşturur. Bu görüş kişisel olarak oluşturulan gerçekten ayrı bir bilgi olamayacağını savunur. Çağdaş bilgi, kişisel deneyim ve sosyal çevre önemlidir. Kuantum Düşüncesi ise hızlandırılmış öğrenme teknikleri, NLP ve Suggestopedia gibi bileşenleri ile değişim başlatıcı, öğretmen kapasitesini ve öğrencinin edinim gücünü artırıcı bir entegre okul sistemi önerir. Önemli olan kişisel enerjinin öğrenme ve uygulamaya dönüştürülmesidir. Amaç her öğrencide zaten var olan enerjiyi ortaya çıkartmak ve kendisi tarafından kullanılmasını sağlamaktır

Çoklu Zekâ , NLP, VAK, Duyusal Zeka gibi teori ve akımlar öğretimin kendisini ve öğrenci grubuna iletilmesini ve sistemin etkili bir sonuç elde etmesini sağlayabilir. Bunlara ek olarak Pragmatizm'in çağdaş öğretim programlarında içeriğe ve uygulamaya getireceği katkılar kesinlikle göz ardı edilemez.

John Dewey'e kadar giden Sorgulamacı Yaklaşım, öğrencilerin soru sorma yolu ile sorumluluğu ele almaları ve konuya bir bilim adamı gibi yaklaşımlarını sağlamayı tartışmaktadır. Öğrenciler, işin merkezinde olduklarında daha iyi öğrenebilirler. Eleştirel düşünce eğitiminin de önemini vurgulamak kesinlikle gereklidir. Ama bu konu tüm dünyada henüz emekleme devresindedir.

Beyin Odaklı Öğrenme beynin engellenmediğinde öğrenmenin gerçekleştiğini savunmaktadır. “Herkesin öğrenebileceği” gerçeği hep tartışılmalıdır. Aslında herkes zaten öğrenmektedir. Bu akım genelde cezalandırma, cesaretini kırma, beynin öğrenme kabiliyetini göz ardı etme gibi unsurların öğrenmeyi engelleyebileceğini tartışmaktadır. Beyin aynı anda birçok görev yapabilen inanılmaz bir işlemcidir ama seçmeci öğretim teknikleri ile ona bu fırsat ve enerji daha çok verilmelidir. Sonuç olarak ana Yaklaşım’ın belirlediği Yöntem öğretimin yol haritasıdır.

Öğretim Teknikleri

Genel Yaklaşım ve disiplinsel Öğretim Yöntemleri buzdağının alta kalan bölümleridir. **Tüm sistemin öğrenciler ile buluşma noktası sınıfta kullanılan Öğretim Teknikleri’dir.** Bu teknikler koleksiyonu, her disiplinin o zamana kadarki tüm birikimlerinden faydalanmış ama yukarıda tartışılan türden birçok akımdan etkilenmiş, çoklu bir mantıktan yararlanmış, çok çeşitli teknikleri esnek bir şekilde bir araya getirmiş olmalıdır. Öğrenci sınıfta içinde yönergesi bulunan bu öğretim teknikleri ile karşı karşıyadır ve onlar ile yoluna devam eder. Sonuçta, eğitimde eşitlik bir anlamda her öğrencinin bu ideal ve Seçmeci Yaklaşım ile bir araya getirilmiş teknikler koleksiyonu ile buluşturulması demektir. Oluşturmacı Yaklaşım mantığı ile tasarlanan bu açık uçlu ve esnek teknikler koleksiyonu öğrencilere kendilerini ve kendi dünyalarını ifade edecek sosyo-kişisel bir alan vermelidir. Böylece ona bireysel fırsatlar tanınacak ve kendi dünyasını da öğrenime yansıtarak yeni algılanan bilgiyi kişiselleştirmesi sağlanacaktır.

Ölçme Değerlendirme

Çeşitli açılardan öğretimden daha karmaşık bir yapıda olabilen Ölçme Değerlendirme Sistemi de baştan bu geliştirilecek olan yapıya ve karmaşık zekaya göre kurgulanmalı ve üretilmelidir. Öğretimin sonunda değil içinde ve sürekli olarak yer almalıdır. Oluşturmacı Yaklaşım, Çoklu Zeka Kuramı, Portfolyo Sistemi gibi bir çok etmen burada gene önem kazanmaktadır ve bu tür yaklaşımlar Ölçme Değerlendirme’ye her yerde kesinlikle yansıtılmalıdır ve bu yönde kurgulanan Öğretim Yöntemi’ne paralel uygulamalar tasarlanmalıdır. Nasıl öğretiyorsak öyle ölçmeliyiz.

Sonuç

Tartışıldığı gibi kısa vadeli ve uzun vadeli, yoğun, zahmetli ve gerçekçi bir planlama gerektiren geleceğin eğitimi çok boyutlu ve çok mantıklı bir süreç ile daha başarılı olabilir. Çoklu doğrular ile karşılaşılacağı unutulmamalıdır. Öğretim sistemlerinin ne oldukları kadar kimler tarafından ve hangi yöntemlerle tasarlandığı da önemlidir ve ayrıca kurgunun disiplinler arası karmaşık zekânın getirdiği tamamlayıcı etkilere gereksinimi vardır. Eğitimin yaygınlaştırılması tartışması içindeki önemli bir konu da geliştirilen en nitelikli eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Kaynaklar

- Arcaro, J. 1995. *“Creating Quality in the Classroom”*. Kogan Page Publishing. London. UK
- Breen, M. P. and A. Littlejohn. 2000. The Significance of Negotiation. M. P. Breen and Littlejohn (edit.) *Classroom Decision-Making; Negotiation and Process Syllabuses in Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Day, C. 1999. *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press.
- Gardner, H. 1993. *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Griffiths, G. And Keohane, K. 2000. *Personalizing Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jensen, E. 1996. *Brain-based learning*. Del Mar, CA: Turning Point Publishing.
- Joyce, B., E. Calhoun. and D. Hopkins. 1997. *Models of Learning-Tools for Teaching*. Buckingham: Open University Press.
- McGroarty, M. 1998. Constructive and Constructivist Challenges for Applied Linguistics. *Language Learning* 48: 591-622.

- Morgan, C. and G. Morris. 1999. *Good Teaching and Learning: Pupils and Teachers Speak*. Buckingham: Open University Press.
- Palmer, R. & Pope, C. 1984. *Brain-train Studying for Success*. E & FN Spon. London.
- Revell, J. And Norman, S. 1999. *Handling over: NLP Based Activities for Language Learning*. London Saffire Press.
- Prator, H. C. 1979. The Cornerstones of a Method. M.Celce, M McIntosh (edit.) *Teaching English as a Second or Foreign Language*. Massachusetts: Newbury House.
- Sarıgöz, İ. H. 2000. What Were We Talking About. *Language Teaching/learning in the Context of Social Changes*. Kaunas University of Technology 1:133-135.
- Tiffin, J. & Rajasingham, L. (1995). *In Search of the Virtual Class- Education in an Information Society*. London. Roudledge.
- Yoshiko, M. 1999. Epistemological Beliefs and Language Learning Beliefs: What Do Language learners Believe about Their learning. *Language Learning*. 49: 377-415